Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MICHAL BOBEK IŠVADA,
pateikta 2016 m. liepos 28 d.[1]

Byla C-289/15

Grundza

(Krajský súd v Prešove (Prešovo apygardos teismas, Slovakija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose — Pamatinis sprendimas 2008/909/TVR — Vykdančiosios valstybės pilietis, nuteistas išduodančiojoje valstybėje už trukdymą įgyvendinti oficialų sprendimą — Dvigubo baudžiamumo sąlyga“

I – Įžanga

1. J. Grundza yra Slovakijos pilietis. Jis buvo sulaikytas, nes Prahoje vairuodamas automobilį pažeidė ankstesnį Čekijos administracinės valdžios institucijos sprendimą, kuriuo jam buvo uždrausta vairuoti motorines transporto priemones. Vėliau Čekijos teismas nuteisė jį penkiolika mėnesių kalėti, be kita ko, už „trukdymą įgyvendinti oficialų sprendimą“.

2. Remdamasi Pamatiniu sprendimu 2008/909/TVR[2], Čekijos kompetentinga teisminė institucija paprašė pripažinti dėl J. Grundzos priimtą sprendimą ir įvykdyti bausmę Slovakijoje. Tačiau Slovakijos teismas, į kurį kreiptasi su tuo prašymu, abejoja, ar šioje byloje tenkinama dvigubo baudžiamumo sąlyga, atsižvelgiant į tai, kad sprendimą, kurį trukdoma įgyvendinti, priėmė ne Slovakijos, o Čekijos valdžios institucija.

3. Šioje byloje Teisingumo Teismo prašoma išaiškinti dvigubo baudžiamumo sąlygą atsižvelgiant į Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 3 dalį. Kokie požymiai yra svarbūs ir kaip abstrakčiai juos reikėtų vertinti, kad būtų patenkinta dvigubo baudžiamumo sąlyga?

II – Teisinis pagrindas

A – *ES teisės aktai*

4. Pagal 3 straipsnio 1 dalį Pamatinio sprendimo 2008/909 tikslas – „nustatyti taisykles, pagal kurias valstybė narė, siekdama sudaryti palankesnes sąlygas socialinei nuteistojo asmens reabilitacijai, pripažįsta nuosprendį ir vykdo bausmę“.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2008/909/TVR dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo principo taikymo skiriant laisvės atėmimo bausmes ar su laisvės atėmimu susijusias priemones, siekiant jas vykdyti Europos Sąjungoje (OL L 327, 2008, p. 27).

5. Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 1 dalyje pateikiamas trisdešimt dviejų nusikalstamų veikų, dėl kurių dvigubo baudžiamumo sąlyga siekiant pripažinti nuosprendį arba vykdyti bausmę netikrinama, sąrašas.

6. Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad „[k]itų nei 1 dalyje išvardytos nusikalstamų veikų atvejais vykdančioji valstybė gali pripažinti nuosprendį ir vykdyti bausmę su sąlyga, kad jis susijęs su veikomis, kurios pagal vykdančiosios valstybės teisę taip pat laikomos nusikalstama veika, neatsižvelgiant į jos sudėties požymius arba apibūdinimą“.

7. Pamatinio sprendimo 2008/909 9 straipsnyje yra nuosprendžio nepripažinimo ir bausmės nevykdymo pagrindų sąrašas. Šioje byloje svarbus d punkte nurodytas pagrindas, pagal kurį vykdančiosios valstybės kompetentinga institucija gali atsisakyti pripažinti nuosprendį ir vykdyti bausmę, jei „7 straipsnio 3 dalyje nurodytu atveju <…> nuosprendis susijęs su veikomis, kurios nelaikomos nusikalstamomis pagal vykdančiosios valstybės teisę. Tačiau mokesčių ar rinkliavų, muitų ar valiutos keitimo atveju atsisakyti vykdyti nuosprendžio negalima remiantis tuo, kad vykdančiosios valstybės teisėje nenumatyti tokie patys mokesčiai ar rinkliavos arba tokios pačios mokesčius, rinkliavas, muitus ir valiutų keitimą reglamentuojančios taisyklės, kaip išduodančiosios valstybės teisėje.“

B – *Nacionalinė teisė*

8. Pamatinis sprendimas 2008/909 perkeltas į Slovakijos Respublikos teisę Įstatymu Nr. 549/2011 (*zákon o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody v Európskej únii*). Perkeldama į nacionalinę teisę Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 3 dalį, Slovakijos Respublika nusprendė toje nuostatoje numatytoms nusikalstamoms veikoms ir toliau taikyti dvigubo baudžiamumo sąlygą.

9. Pagal Įstatymo Nr. 549/2011 4 straipsnio 1 dalį iš principo galima pripažinti ir vykdyti nuosprendį Slovakijos Respublikoje, jeigu veika, dėl kurios priimtas nuosprendis, pagal Slovakijos teisę taip pat laikoma nusikalstama. Pagal Įstatymo Nr. 549/2011 16 straipsnio 1 dalies b punktą „teismas atsisako pripažinti ir vykdyti sprendimą, jei veika, dėl kurios priimtas sprendimas, Slovakijos teisėje nelaikoma nusikalstama <…>“.

10. Trukdymas įgyvendinti oficialų sprendimą laikomas nusikalstama veika ir Slovakijos, ir Čekijos teisėje. Tos nusikalstamos veikos apibrėžtis abiejose teisinėse sistemose beveik vienoda.

11. Pagal Čekijos baudžiamojo kodekso (Įstatymas Nr. 40/2009 *Sb.*, *trestní zákoník*) 337 straipsnio 1 dalies a punktą „asmuo, sutrukdęs arba labai apsunkinęs teisminės ar kitos valdžios institucijos sprendimo įgyvendinimą, vykdydamas veiklą, kurią šiuo sprendimu jam uždrausta vykdyti arba kurios leidimas atšauktas arba prarastas pagal kitas teisės nuostatas, baudžiamas laisvės atėmimu iki dvejų metų“.

12. Pagal Slovakijos baudžiamojo kodekso (Įstatymas Nr. 300/2005 *Z. z.*, *Trestný zákon*) 348 straipsnio 1 dalies d punktą „asmuo, sutrukdęs arba labai apsunkinęs teisminės ar kitos valdžios institucijos sprendimo įgyvendinimą, vykdydamas veiklą, kurią šiuo sprendimu jam uždrausta vykdyti, baudžiamas laisvės atėmimu iki dvejų metų“.

13. Dvigubo baudžiamumo sąlyga jau išnagrinėta dviejuose *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas, toliau – NS) sprendimuose, kurie nurodyti nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą. Abu sprendimai susiję su nuteistų asmenų perdavimu ir dvigubo baudžiamumo sąlygos taikymu beveik vienodomis aplinkybėmis – Čekijoje skirtos bausmės už nusikalstamą veiką trukdant įgyvendinti oficialų sprendimą pripažinimas Slovakijoje. Tačiau tie sprendimai buvo priimti konkrečiai remiantis ne Pamatiniu sprendimu 2008/909, o veikiau anksčiau galiojusia teisine tvarka, kuri buvo taikytina klostantis bylose nagrinėtoms aplinkybėms.

14. 2010 m. NS nusprendė, kad dėl byloje nagrinėtos nusikalstamos veikos, t. y. trukdymo įgyvendinti oficialų sprendimą, dvigubo baudžiamumo sąlyga nebuvo tenkinama. Motyvuota vadinamąja dvigubo baudžiamumo analize *in concreto*, kurią atlikęs NS padarė išvadą, jog pagal Slovakijos teisę trūko vieno nusikalstamos veikos požymio: Čekijoje priimtas nuosprendis, kurį prašyta pripažinti, nebuvo susijęs su Slovakijos valdžios institucijos priimtu sprendimu [3].

15. Vėliau NS pasirinko kitą požiūrį. Kitoje byloje jis padarė išvadą, jog atlikus vertinimą *in concreto* nustatyta, kad dvigubo baudžiamumo sąlyga tenkinama dėl nusikalstamos veikos, susijusios su trukdymu įgyvendinti oficialų sprendimą. NS nusprendė, kad saugomus Čekijos Respublikos interesus, kuriuos paveikė trukdymas įgyvendinti oficialų Čekijos institucijų sprendimą, reikėjo vertinti analogiškai kaip Slovakijos valstybės interesus. Kitaip tariant, tai, kad nusikalstama veika buvo susijusi ne su oficialiu Slovakijos valdžios institucijos priimtu sprendimu, o su oficialiu Čekijos valdžios institucijos sprendimu, netrukdė padaryti išvados, jog dvigubo baudžiamumo sąlyga buvo tenkinama [4].

III – Faktinės aplinkybės, nacionalinis procesas ir prejudicinis klausimas

16. 2014 m. vasario 12 d. Pršerovo savivaldybės institucija (Čekijos Respublika) uždraudė J. Grundzai vairuoti motorines transporto priemones. 2014 m. kovo 9 d. Čekijos Respublikoje J. Grundza įvykdė vagystę. 2014 m. rugpjūčio 9 d. J. Grundza Prahoje vairavo motorinę transporto priemonę ir buvo sulaikytas. 2014 m. rugpjūčio 28 d. jis buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, susijusios su trukdymu įgyvendinti oficialų sprendimą. 2014 m. spalio 3 d. jam skirta subendrinta [5] penkiolikos mėnesių laisvės atėmimo bausmė už vagystę ir trukdymą įgyvendinti oficialų sprendimą.

17. Vėliau Čekijos kompetentinga teisminė institucija pagal Pamatinį sprendimą 2008/909 paprašė, kad galutinis nuosprendis dėl J. Grundzos būtų pripažintas ir kad bausmė būtų vykdoma Slovakijoje.

18. Nagrinėdamas tą prašymą ir atsižvelgdamas į nevienodą pirmiau aptartą Slovakijos Aukščiausiojo Teismo praktiką dėl dvigubo baudžiamumo vertinimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar šioje byloje tenkinama dvigubo baudžiamumo sąlyga, atsižvelgiant į tai, kad sprendimą, kurį trukdyta įgyvendinti, priėmė Čekijos valdžios institucija.

3 — 2010 m. sausio 26 d. NS sprendimas, *sp. Zn. 2 Urto 1/2011*, paskelbtas *Zbierka stanovisk NS a sudov SR*, 2/2011, Nr. 17, p. 9, adresu http://www.supcourt.gov.sk/data/files/88_stanoviska_rozhodnutia_2_2011.pdf.

4 — 2012 m. rugsėjo 5 d. NS nutartis, *sp. Zn. 3Urto*, 1/2012, http://www.supcourt.gov.sk/data/att/23S02_subor.pdf.

5 — Pagal Čekijos teisę, skirdamas „subendrintą bausmę“ (*souhrnný trest*), teismas viena bausme baudžia tą patį pažeidėją už dvi ar kelias jo padarytas nusikalstamas veikas. Teismas panaikina anksčiau priimto nuosprendžio (priimtų nuosprendžių) su bausmės skyrimu susijusią rezoliucinę dalį ir tam tikra prasme „įtraukia“ jau paskirtą bausmę (paskirtas bausmes) į naują vieną bausmę.

19. Šiomis aplinkybėmis *Krajský súd v Prešove* (Prešovo apygardos teismas) sustabdė bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikė šį klausimą:

„Ar Pamatinio sprendimo [2008/909] 7 straipsnio 3 dalis ir 9 straipsnio 1 dalies d punktas turi būti aiškinami taip, kad dvigubo baudžiamumo sąlyga laikytina tenkinama tik tada, kai sprendime, kurį prašoma pripažinti, nurodyta veika, atsižvelgiant į konkretų jos vertinimą (*in concreto*), taip pat pagal vykdančiosios valstybės teisę yra nusikalstama (nepaisant nusikaltimo sudėties arba to, kaip jis kvalifikuojamas), ar tam, kad būtų tenkinama ši sąlyga, pakanka, kad veika apskritai (*in abstracto*) būtų nusikalstama ir pagal vykdančiosios valstybės teisę?“

20. Rašytines pastabas pateikė Austrijos, Čekijos, Slovakijos ir Švedijos vyriausybės ir Komisija. Čekijos ir Slovakijos vyriausybės ir Komisija pateikė žodines pastabas 2016 m. gegužės 25 d. vykusiame posėdyje.

IV – Vertinimas

A – *Įžanga: dėl terminijos*

21. Visos pastabas pateikusios valstybės narės ir Komisija sutaria, kad šioje byloje tenkinama dvigubo baudžiamumo sąlyga. Tik skiriasi jų argumentai, kuriais remdamosi jos prieina prie šios išvados.

22. Nacionalinio teismo pateiktame prejudiciniame klausime remiamasi terminologiniu skirtumu tarp dvigubo baudžiamumo sąlygos vertinimo *in abstracto* ir *in concreto*.

23. Šie terminai dažnai vartojami baudžiamosios teisės doktrinoje. Konkretus ir tikslus terminų (*in concreto* ir *in abstracto*) turinys nėra toks aiškus. Atrodo, įvairūs autoriai jį supranta skirtingai [6].

24. Ieškant įvairių apibrėžčių bendro vardiklio, galbūt būtų galima daryti prielaidą, jog vertinant dvigubą baudžiamumą *in abstracto* reikia išsiaiškinti, ar išduodančiosios valstybės nuosprendyje apibūdintas elgesys ir veiksmai būtų laikomi nusikalstama veika, jeigu ji būtų padaryta vykdančiosios valstybės teritorijoje.

25. Vertinant dvigubą baudžiamumą *in concreto*, atrodo, reikia daug daugiau: be kita ko, turi būti tenkinamos kitos baudžiamosios atsakomybės sąlygos, apibrėžtos vykdančiosios valstybės teisėje, kaip antai kaltinamojo amžius arba psichikos būklė, arba nagrinėjamos papildomos faktinės aplinkybės, kuriomis padaryta nusikalstama veika.

26. Iš rašytinių pastabų ir posėdyje vykusių diskusijų matyti, jog valstybėse narėse gana skirtingai suprantama tiksli sąvokų *in concreto* ir *in abstracto* reikšmė dvigubo baudžiamumo kontekste.

27. Iš diskusijos taip pat paaiškėjo, kad skirtingas dvigubo baudžiamumo vertinimas *in abstracto* arba *in concreto* pagrįstas ne pasirinkimu iš dviejų, o veikiau slankiąja skale. Tas skirtumas grindžiamas tuo, kaip abstrakčiai nuspręsta nagrinėti dvigubą baudžiamumą. Būtų galima teigti, jog aukščiausioje abstraktumo pakopoje didžiausias dėmesys sutelkiamas į tai, kad veika tiesiog amorali: tam tikra veika abiejose sistemose laikoma neteisinga. Žemesnėje abstraktumo skalės pakopoje esama pagrindinių

6 — Žr., pavyzdžiui, Plachta „The Role of Double Criminality in International Cooperation in Penal Matters“ iš Jareborg (leid.) „Double criminality: Studies in International Criminal Law“, 1989, Kriminalistik Institut, p. 105; Wouter van Ballegooij „The Nature of Mutual Recognition in European Law: Re-examining the Notion form an Individual Rights Perspective with a View to Its Further Development in the Criminal Justice Area“, 2015, Intersentia, p. 127; D. Flore „Reconnaissance mutuelle, double incrimination et territorialité“ iš „La reconnaissance mutuelle des décisions judiciaires pénales dans l'Union européenne“, *Éditions de l'Université de Bruxelles*, 2001, p. 69 ir 70; Keijzer „The Double Criminality Requirement“ iš Blekxtoon ir kt. (leid.) „Handbook on the European Arrest Warrant“, T. M. C. Asser Press, 2005, p. 137; Cahin „La double incrimination dans le droit de l'extradition“, RGDIP Nr. 3, 2013, p. 586; Cameron „Double criminality under pressure“ iš Festshrift Till Per Ole Traskman (leid.), Norstedts Juridik AB, 2011, p. 124.

nusikaltimo sudėties požymių. Dar žemesnėje pakopoje galima rasti visus kitus konkrečius baudžiamosios atsakomybės požymius, pavyzdžiui, amžiaus klausimą arba ypatingų aplinkybių buvimą (ar nebuvimą), taip pat sankcijų griežtumą. Žemiausioje abstraktumo pakopoje (arba aukščiausioje konkretumo pakopoje) svarbūs ir visi individualūs faktiniai veikos požymiai. Tokiu atveju reikia beveik visiško veikos ir jos teisinio vertinimo pagal abi teisines sistemas tapatumo.

28. Kur nubrėžti liniją, atskiriančią *in abstracto* ir *in concreto*? Panašiai, kaip posėdyje išdėstė Komisija, manau, kad šių sąvokų ir jų konkretaus turinio nagrinėjimas, ko gero, nėra labai naudingas norint pateikti nacionaliniam teismui tinkamą atsakymą šioje byloje. Be to, atsižvelgiant į tai, kad įstojusios į bylą šalys skirtingai supranta, kaip tiksliai reikėtų apibrėžti terminus *in abstracto* ir *in concreto*, terminologinių „žymių“ priskyrimas gali klaidinti, nes jos bus skirtingai suprastos.

29. Todėl, užuot nagrinėjus sąvokas, šioje išvadoje bus pateikta funkcinė analizė. Pasiūlysiu, kaip reikėtų atsakyti nacionaliniam teismui, remdamasis dvigubo baudžiamumo sąlygos veikimu ES vidaus teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose sistemoje ir pirmiausia pagal Pamatinį sprendimą 2008/909.

30. Prieš pradedant tokią funkcinę analizę, reikėtų trumpai apsvarstyti dvigubo baudžiamumo sąvokos raidą tarptautinės teisės ir Europos teisės kontekste. Ta raida padeda geriau suprasti, ko siekta Pamatiniu sprendimu 2008/909.

B – *Dvigubo baudžiamumo sąlygos raida*

31. Taikant dvigubo baudžiamumo reikalavimą valstybės ekstrateritorinės jurisdikcijos įgyvendinimas paprastai priklauso nuo to, ar nagrinėjama veika laikoma nusikalstama ir pagal teisę, taikytiną veikos padarymo vietoje, ir pagal už ją baudžiančios valstybės teisę [7]. Šis reikalavimas susijęs su teisėtumo principu ir, konkrečiau, su sankcijų numatomumu (*nulla poena sine lege*).

32. Dvigubas baudžiamumas laikomas įprasta ekstradicijos sąlyga. Nors tarptautinės teisės dokumentuose gali būti išvardytos konkrečios nusikalstamos veikos, dėl kurių vykdoma ekstradicija, jai paprastai galioja papildomas reikalavimas, kad veika būtų laikoma nusikalstama abiejų dalyvaujančių valstybių teisinėse sistemose [8].

33. Dvigubo baudžiamumo reikalavimas grindžiamas suverenumo, abipusiškumo ir nesikišimo principais, kurie yra esminiai tarptautinės viešosios teisės dokumentuose įtvirtinto valstybių bendradarbiavimo elementai. Iš esmės, tokio bendradarbiavimo tikslas – išvengti kišimosi į dalyvaujančių valstybių vidaus reikalus [9].

34. O ES vidaus teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose sistema pirmiausia grindžiama abipusio pripažinimo principu [10]. Joje įvairių valstybių narių teisinės sistemos atviros viena kitai, nes užtikrinamas didesnis abipusis pasitikėjimas viena kitos baudžiamojo teisingumo sistemomis.

35. Praktiškai tai reiškia, jog vienoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas „kuo skubiau ir kuo mažiau prieštaraujant pripažįstamas ir vykdomas kitose valstybėse narėse, tarsi tai būtų nacionalinis sprendimas“ [11].

7 — Cameron „Double criminality under pressure“ iš *Festshrift Till Per Ole Traskman* (leid.), Norstedts Juridik AB, 2011, p. 122 ir 123.

8 — Thouvenin „L'extradition“ iš Ascensio, Decaux ir Pellet (leid.) „Droit international pénal“, 2-asis leidimas, Paryžius, Pedone, 2012, p. 1123 ir 1124.

9 — Daillier ir Pellet „Droit international public“, 7-asis leidimas, Paryžius, LGDJ, 2008, p. 515, 337 punktas.

10 — Pamatinio sprendimo 2008/909 1 straipsnis. Taip pat žr. generalinio advokato Y. Bot išvados byloje *Ognyanov*, C–554/14, EU:C:2016:319, 13 punktą.

11 — Plachta „Cooperation in Criminal Matters in Europe“, Bassiouni (leid.) „International Criminal law“, 3-iasis leidimas, II t., *Multilateral and Bilateral Enforcement Mechanisms*, Martinus Nijhoff, 2008, p. 458. Taip pat žr. Pamatinio sprendimo 2008/909 5 konstatuojamąją dalį.

36. Taikant abipusio pripažinimo principą, be kita ko, sudarytas nusikalstamų veikų, dėl kurių dvigubo baudžiamumo sąlygos tikrinimas panaikintas ir toks tikrinimas *nėra* atliekamas, sąrašas.

37. Nors tas nukrypimas nuo dvigubo baudžiamumo reikalavimo tik dalinis, jis byloja apie kokybinį praktikos pagal tarptautinės viešosios teisės dokumentus pokytį. Toks nukrypimas pirma buvo įtvirtintas Pagrindų sprendime 2002/584 dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos [12] ir paskui įtrauktas į kelis kitus ES teisės aktus [13], įskaitant Pamatinį sprendimą 2008/909.

38. Pagrindų sprendimu 2002/584 buvo pakeista daugiašalė ekstradicijos sistema, anksčiau galiojusi valstybėse narėse [14]. Panašiai Pamatiniu sprendimu 2008/909 taip pat pakeisti keli tarptautinės teisės dokumentai siekiant pagerinti valstybių narių bendradarbiavimą.

39. Tarptautinės teisės dokumentai, priimti anksčiau už Pamatinį sprendimą 2008/909, buvo Konvencija dėl nuteistųjų asmenų perdavimo, Europos Bendrijų valstybių narių konvencija dėl užsienyje paskirtų nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo ir Europos konvencija dėl tarptautinio baudžiamųjų nuosprendžių pripažinimo [15]. Visuose tuose dokumentuose buvo nuostatų dėl dvigubo baudžiamumo [16].

40. Šiuos istorinius pokyčius svarbu turėti omenyje svarstant dvigubo baudžiamumo sąlygos funkciją Pamatiniame sprendime 2008/909. Dėl tos taisyklės veikimo pagal Pamatinį sprendimą 2008/909 tarp valstybių narių neturėtų susiformuoti mažiau išsivystę arba sudėtingesni ryšiai, palyginti su ankstesne mažiau integruota sistema, pagrįsta pirmiau minėtais tarptautinės teisės dokumentais.

C – *Dvigubo baudžiamumo sąlygos veikimas Pamatinio sprendimo 2008/909 kontekste*

41. Teikdamas prejudicinį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi dėl tinkamo abstraktumo arba apibendrinimo lygmens, kuriuo reikėtų nagrinėti baudžiamą nusikalstamą veiką siekiant patikrinti dvigubo baudžiamumo sąlygą pagal Pamatinį sprendimą 2008/909. Konkrečiai kalbant, šiuo klausimu siekiama išsiaiškinti, ar pamatinio sprendimo 7 straipsnio 3 dalį ir 9 straipsnio 1 dalies d punktą reikėtų aiškinti taip, kad dvigubo baudžiamumo sąlyga tenkinama, jeigu:

a) nuosprendžio pripažinimo ir bausmės vykdymo siekiama dėl nusikalstamų veikų, kurios išduodančiojoje valstybėje laikomos „trukdymu įgyvendinti oficialų sprendimą“, ir jeigu

12 — 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34), iš dalies pakeistas 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR (OL L 81, 2009, p. 24). Dėl Pagrindų sprendimo 2002/584 galiojimo, kiek jis susijęs su nusikalstamų veikų, išvardytų Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 1 daliai lygiavertėje nuostatoje, dvigubo baudžiamumo patikrinimu, žr. 2007 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, EU:C:2007:261, 48–61 punktus.

13 — 2003 m. liepos 22 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2003/577/TVR dėl turto arba įrodymų arešto aktų vykdymo Europos Sąjungoje (OL L 196, 2003, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 185) 3 straipsnio 2 dalis; 2006 m. spalio 6 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2006/783/TVR dėl tarpusavio pripažinimo principo taikymo nutarimams konfiskuoti (OL L 328, 2006, p. 59) 6 straipsnio 1 dalis; 2005 m. vasario 24 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2005/214/TVR dėl abipusio pripažinimo principo taikymo finansinėms baudoms (OL L 76, 2005, p. 16) 5 straipsnio 1 dalis; 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2008/947/TVR dėl teismo sprendimų ir sprendimų dėl lygtinio nuteisimo tarpusavio pripažinimo principo taikymo siekiant užtikrinti lygtinio atleidimo priemonių ir alternatyvių sankcijų priežiūrą (Lygtinis atleidimas ir alternatyvios sankcijos) (OL L 337, 2008, p. 102) 10 straipsnio 1 dalis; 2009 m. spalio 23 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2009/829/TVR dėl tarpusavio pripažinimo principo taikymo sprendimams dėl kardomųjų priemonių Europos Sąjungos valstybėse narėse kaip alternatyvos kardomajam kalinimui (Europos teisminės priežiūros orderis) (OL L 294, 2009, p. 20) 14 straipsnio 1 dalis.

14 — Žr. 2015 m. rugpjūčio 28 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality*, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 27 ir 28 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką ir 2009 m. spalio 6 d. Sprendimo *Wolzenzburg*, C-123/08, EU:C:2009:616, 59 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

15 — Žr. Pamatinio sprendimo 2008/909 26 straipsnio 1 dalį.

16 — 1983 m. kovo 21 d. Konvencijos dėl nuteistųjų asmenų perdavimo, ETS Nr. 112, 3 straipsnio 1 dalies e punktas; 1991 m. lapkričio 13 d. Europos Bendrijų valstybių narių konvencijos dėl užsienyje paskirtų nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo 5 straipsnio b punkto pirma įtrauka. 1970 m. gegužės 28 d. Europos konvencijos dėl tarptautinio baudžiamųjų nuosprendžių pripažinimo, ETS Nr. 70, 4 straipsnio 1 dalis.

b) panašiai apibūdinama nusikalstama veika taip pat numatyta vykdančiosios valstybės teisėje, bet

c) pagal vykdančiosios valstybės teisę arba tiksliau pagal teismų praktiką reikalaujama, kad tam, kad tokia veika būtų laikoma padaryta, oficialus sprendimas turi būti priimtas vienos iš jos pačios valdžios institucijų.

42. Iš pat pradžių reikėtų dar kartą pažymėti, jog Pamatinio sprendimo 2008/909 taikymas ir dvigubo baudžiamumo patikrinimas priklauso nuo to, ar nagrinėjama nusikalstama veika įtraukta į 7 straipsnio 1 dalyje esantį sąrašą. Dėl ten išvardytų nusikalstamų veikų vykdančiosios valstybės teismams, pripažįstantiems išduodančiojoje valstybėje priimtą nuosprendį ir nurodantiems vykdyti ten skirtą bausmę, iš principo [17] neleidžiama nagrinėti, ar tenkinama dvigubo baudžiamumo sąlyga.

43. Trukdymas įgyvendinti oficialų sprendimą į tą sąrašą neįtrauktas.

44. Jeigu nusikalstama veika neįtraukta į sąrašą 7 straipsnio 1 dalyje, dvigubo baudžiamumo sąlyga gali būti tikrinama. Dvigubo baudžiamumo sąlygos tikrinimas dėl tokių nusikalstamų veikų yra valstybės narės pasirinkimas, o ne pareiga. Tad valstybės narės gali savo nuožiūra spręsti, ar taikys dvigubo baudžiamumo sąlygą 7 straipsnio 1 dalyje neišvardytoms nusikalstamoms veikoms.

45. Slovakija pasinaudojo šia galimybe. Taigi Slovakijos teismai turi tikrinti tą sąlygą, kai nagrinėja prašymus dėl kitose valstybėse narėse nuteistų asmenų perdavimo.

46. Tokiomis aplinkybėmis, siekdamas pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui naudingą patarimą dėl taikytinų dvigubo baudžiamumo įvertinimo kriterijų, pirma apsvarstysiu svarbius požymius, į kuriuos reikia atsižvelgti atliekant tokį vertinimą (1), o paskui pereisiu prie šioje byloje keliamo konkretaus klausimo, susijusio su saugomu valstybės interesu (2).

1. Vertinant dvigubą baudžiamumą svarbios aplinkybės

47. Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 3 dalyje apibrėžiama dvigubo baudžiamumo vertinimo aprėptis ir nustatomas reikalavimas, kad kompetentinga institucija patikrintų, ar nagrinėjami *veiksmai* pagal vykdančiosios valstybės teisę taip pat laikomi *nusikalstama veika*, *neatsižvelgiant į jos sudėties požymius* arba *apibūdinimą*.

48. Reikėtų atkreipti dėmesį į dvi aplinkybes. Pirma, pabrėžiant lankstų požiūrį į nusikalstamos veikos *sudėties požymius*, Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 3 dalyje aiškiai nustatyta, kad visi nusikaltimo sudėties požymiai, apibūdinti atitinkamai išduodančiosios ir vykdančiosios valstybių narių teisėje, nebūtinai turi visiškai sutapti.

49. Antra, primygtinai pabrėžiant, kad *apibūdinant* nusikalstamą veiką reikia lankstumo, pamatinio sprendimo 7 straipsnio 3 dalyje taip pat aiškiai nustatyta, kad nebūtina, jog nusikalstamos veikos pavadinimas arba klasifikavimas išduodančiojoje valstybėje ir vykdančiojoje valstybėje visiškai sutaptų.

50. Priešingai, Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 3 dalyje pabrėžiama, kad svarbus ir faktiškai lemiamas yra pagrindinių *faktinių* nusikalstamos veikos požymių, atspindėtų išduodančiosios valstybės nuosprendyje, ir vykdančiosios valstybės teisėje įtvirtintos nusikalstamos veikos apibrėžties sutapimas.

51. Tad vertinant dvigubą baudžiamumą iš esmės reikalingi du veiksmai: 1) *perkėlimas*, t. y. pagrindinių išduodančiojoje valstybėje padarytos veikos požymių vertinimas taip, tarsi veika būtų padaryta vykdančiojoje valstybėje, ir 2) tų pagrindinių faktų *priskyrimas* prie atitinkamos veikos, apibrėžtos vykdančiosios valstybės teisėje.

17 — Nebent ta valstybė narė pateikė priešingą pareiškimą pagal Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 4 dalį.

52. Kitaip tariant, atlikdama tokią „konversiją“ vykdančiosios valstybės teisminė institucija turėtų kelti tokius klausimus: ar veika (veikos), dėl kurios (kurių) priimtas nuosprendis išduodančiojoje valstybėje, gali būti priskirta (priskirtos) prie vykdančiosios valstybės baudžiamojoje teisėje numatytos nusikalstamos veikos? Ar tokia veika būtų laikoma nusikalstama *per se*, jeigu ji būtų padaryta vykdančiosios valstybės teritorijoje?

53. Atsakant į šiuos klausimus ir apibrėžiant atitinkamą veiką ar veikas, kurias reikia taip pertvarkyti, mano nuomone, šiuos klausimus reikėtų nagrinėti gana abstrakčiai. Siekiama rasti pagrindinių *faktinių aplinkybių*, kurias išduodančiosios valstybės teisminės institucijos laiko svarbiomis, kad vykdytojas būtų nuteistas, ir nusikaltimo *sudėties požymių*, apibūdintų vykdančiosios valstybės baudžiamojoje teisėje, atitiktį.

54. Tačiau Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 3 dalyje („*neatsižvelgiant į jos sudėties požymius arba apibūdinimą*“) aiškiai nustatyta, kad nereikia siekti atitinkamų norminių nusikalstamos veikos apibrėžčių išduodančiosios ir vykdančiosios valstybių teisinėse sistemose atitikties [18].

55. Žinoma, tam tikrais atvejais bus gana paprasta rasti atitikmenį jau norminiu lygmeniu. Taip, atrodo, yra ir šioje byloje. Trukdymo įgyvendinti oficialų sprendimą nusikalstama veika Čekijos ir Slovakijos baudžiamuosiuose kodeksuose apibrėžta beveik vienodai. Tik kitais atvejais vykdančiojoje valstybėje nusikalstama veika gali būti apibrėžta šiek tiek kitaip nei išduodančiojoje valstybėje. Dviejų nusikalstamų veikų sudėties požymiai gali būti nevisiškai vienodi. Arba sudėties požymiai gali būti gana panašūs, bet pačios nusikalstamos veikos skirtingose teisinėse sistemose gali būti vadinamos skirtingai. Be to, baudžiamuosiuose kodeksuose „pirminės“ nusikalstamos veikos apibrėžtis gali būti gana siaura ir gali priklausyti prie bendresnės nusikalstamų veikų kategorijos, kurią, vertinant dvigubą baudžiamumą, reikėtų nagrinėti visą.

56. Tačiau, kaip jau buvo pabrėžta, gana aišku, jog numatomas nusikalstamos veikos pertvarkymas iš išduodančiosios valstybės į vykdančiąją valstybę turėtų būti „įstrižas“ (kai pagrindiniai faktiniai požymiai iš išduodančiosios valstybės priskiriami prie atitinkamos veikos pagal vykdančiosios valstybės įstatymus), o ne „horizontalus“ (ieškant norminių nusikalstamos veikos apibrėžčių atitikties abiejose valstybėse).

57. Konkrečiau kalbant, pavyzdžiui, šioje J. Grundzos byloje, reikia pertvarkyti pagrindinį veikos apibūdinimą, kuris iš esmės galėtų būti toks: asmuo vairuoja motorinę transporto priemonę, nors jam oficialiu sprendimu uždrausta tai daryti.

58. Kitas klausimas yra toks: ar tokia veika taip pat būtų baustina pagal vykdančiosios valstybės teisę, jeigu būtų padaryta jos teritorijoje? Slovakijoje atsakymas į šį klausimą, atrodo, teigiamas.

59. Tačiau perkeliant ir priskiriant prie atitinkamos veikos apskritai gali būti susidurta ir su tokia situacija, kai pagal vykdančiosios valstybės teisę nusikalstamos veikos klasifikavimas bus kitoks. Posėdyje Čekijos vyriausybė pateikė šiuo požiūriu naudingą pavyzdį. Jis susijęs su „vairavimo neturint vairuotojo pažymėjimo“ nusikalstama veika pagal Vokietijos baudžiamąjį kodeksą [19]. Atrodo, pagal Vokietijos baudžiamąją teisę J. Grundzos veika galėtų būti kvalifikuojama ne kaip „trukdymas įgyvendinti oficialų sprendimą“, o kaip „vairavimas neturint vairuotojo pažymėjimo“. Net ir tokiu

18 — Grįžtant prie ekstradicijos pavyzdžio, kurio kontekste istoriškai ir atsirado dvigubo baudžiamumo sąlyga, gali būti svarbu, kad JT pavyzdinės ekstradicijos sutarties 2 straipsnio 2 dalyje aiškiai numatyta, jog „nustatant, ar nusikalstama veika yra veika, baustina pagal abiejų šalių teisę, neatsižvelgiama į tai, ar: a) pagal šalių įstatymus veiksmai arba neveikimas, sudarantys nusikalstamą veiką, priskiriami prie tos pačios nusikalstamos veikos kategorijos arba apibūdinami tais pačiais terminais; b) pagal šalių įstatymus nusikalstamos veikos sudėties požymiai skiriasi, turint omenyje, kad atsižvelgiama į prašančiosios valstybės aprašytų veiksmų ar neveikimo visumą“: Pavyzdinė ekstradicijos sutartis, A/RES/45/116, 1990 m. gruodžio 14 d.

19 — Žr. Kelių eismo įstatymo (*Straßenverkehrsgesetz* (*StVG*), *BGBl.* 2003 I, p. 310, 919) 21 straipsnio 1 dalį dėl nusikalstamos veikos – „vairavimo neturint vairuotojo pažymėjimo“ (*Fahren ohne Fahrerlaubnis*). „1) Asmuo, kuris: 1. vairuoja transporto priemonę neturėdamas privalomo vairuotojo pažymėjimo arba kuriam uždrausta vairuoti transporto priemonę <…>, baudžiamas laisvės atėmimu iki vienų metų arba bauda <…>“

atveju, mano nuomone, dvigubo baudžiamumo sąlyga pagal Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 3 dalį vis tiek būtų tenkinama. Pagal tos nuostatos formuluotę, perkeliant nusikalstamas veikas iš vienos teisinės sistemos į kitą, baudžiamosios teisės klasifikavimo pokyčiai aiškiai numatomi ir leidžiami.

60. Mano nuomone, požiūris, kurio reikėtų laikytis vertinant dvigubą baudžiamumą pagal Pamatinį sprendimą 2008/909, grindžiamas abstrakčiau atliekamu išduodančiosios valstybės teismo nagrinėtos veikos ir skirtos bausmės apibendrinimu. Toks apibendrinimas būtinai suponuoja tam tikrą pertvarkymo proceso lankstumą, kai nagrinėjama veika tiriama atsižvelgiant į įvairias nusikalstamų veikų apibrėžtis vykdančiojoje valstybėje.

61. Be to, teiginį, kad dvigubas baudžiamumas turi būti vertinamas gana abstrakčiai, taip pat patvirtina tai, jog išduodančiosios valstybės kompetentingos institucijos standartinėje formoje pagal Pamatinio sprendimo 2008/909 I priedą teikia gana ribotą informaciją.

62. Teikiamos informacijos kiekis priklauso nuo to, ar prašymas pripažinti nuosprendį ir vykdyti bausmę susijęs su 7 straipsnio 1 dalyje išvardytomis nusikalstamomis veikomis (I priedo h dalies 1 ir 2 punktai) ar su kitomis į tą sąrašą neįtrauktomis nusikalstamomis veikomis (I priedo h dalies 1 ir 3 punktai).

63. Vis dėlto net ir dėl į sąrašą neįtrauktų nusikalstamų veikų, kurių dvigubo baudžiamumo sąlyga gali būti tikrinama, teiktina tik būtiniausia standartinė informacija. Kaip rašytinėse pastabose nurodė Švedijos vyriausybė, turint tik tiek informacijos, tikrai nebūtų įmanoma atlikti išsamesnio nagrinėjimo.

64. Apibendrinant, reikia pasakyti, kad gali būti tam tikrų baudžiamosios teisės klasifikavimo skirtumų, bet jie nėra svarbūs vertinant dvigubo baudžiamumo sąlygą. Svarbu, ar konkrečios rūšies veika, jeigu ji būtų padaryta vykdančiosios valstybės teritorijoje, būtų baustina *per se* pagal vykdančiosios valstybės baudžiamąją teisę.

65. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti žodžiams *baustina per se*, o ne tam, ar nuteistasis taip pat būtų pripažintas kaltu ir nubaustas, jeigu būtų persekiojamas baudžiamąja tvarka ir baudžiamasis procesas vyktų pagal vykdančiosios valstybės įstatymus.

66. Šiuo požiūriu derėtų pažymėti, jog Pamatinio sprendimo 2008/909 tikslas – sukurti palankesnes sąlygas nuteistojo socialinei reintegracijai, suteikiant jam galimybę atlikti bausmę kitoje valstybėje narėje.

67. Vadinasi, tikslas – jau nuteisto asmens perdavimas ir socialinė reintegracija. Tikrai nesiekiama, kad būtų ginčijami galutiniai sprendimai arba iš naujo vykdomas baudžiamasis procesas vykdančiojoje valstybėje narėje. Ne veltui Pamatiniame sprendime 2008/909 įtvirtintas bendradarbiavimas gali būti pradėtas *tik po to*, kai baigėsi teismo procesas ir išduodančiojoje valstybėje priimtas *galutinis* nuosprendis.

68. Atsižvelgiant į tai, dvigubo baudžiamumo sąlygą pagal Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 3 dalį reikėtų vertinti kaip papildomą apsauginę nuostatą, kurią vykdančioji valstybė narė gali pritaikyti, kad nevykdytų bausmės už veiką, kuri pagal jos įstatymus nėra nusikalstama *per se*. Kitaip tariant, valstybės narės negalima įpareigoti pripažinti ir vykdyti bausmę už elgesį, kurio ta valstybė ir jos visuomenė nelaiko amoraliu tiek, kad už jį būtų numatyta baudžiamoji atsakomybė [20].

20 — Akivaizdūs tokio elgesio pavyzdžiai būtų veikos, kurios gali būti laikomos nusikalstamomis vienoje valstybėje narėje, o kitoje – ne, kaip antai eutanazija arba holokausto neigimas. Tas pats, mano nuomone, pasakytina apie veikas, vienoje valstybėje laikomas nusikalstamomis veikomis, o kitoje – tik administraciniais pažeidimais (t. y. užtraukiančiomis tik administracinę, o ne baudžiamąją atsakomybę).

2. Konkretaus saugomo valstybės intereso svarba

69. Kaip jau minėta, vertinant dvigubo baudžiamumo sąlygą pagal Pamatinį sprendimą 2008/909, faktines bylos aplinkybes reikia perkelti labai abstrakčiai ir priskirti jas prie atitinkamos veikos pagal vykdančiosios valstybės baudžiamąją teisę.

70. Visiškai logiška, kad toks pertvarkymas bus atliekamas kartu atsižvelgiant į konkretų su nusikaltimu susijusį valstybės interesą. Siekiant apibrėžti pertvarkytiną veiką, valstybės interesą reikia vertinti ne kaip *konkrečios* valstybės (t. y. išduodančiosios valstybės) *konkretų* nacionalinį interesą, o kaip *tam tikrą* valstybės interesą, kuris kartu su kitais pagrindiniais nagrinėjamos veikos požymiais bus vertinamas pagal vykdančiosios valstybės baudžiamąją teisę.

71. Galima neabejojant pripažinti, jog konkrečiais ir gana kraštutiniais atvejais gali būti neriboto tam tikrų išduodančiosios valstybės ir vykdančiosios valstybės interesų perkėlimo išimčių. Tačiau daugumos kitų nusikalstamų veikų, įskaitant trukdymą įgyvendinti oficialų sprendimą, atveju abipusio pripažinimo sistema gali veikti tik tada, jeigu siekiama užtikrinti „oficialaus sprendimo“, o ne tik „X valstybės narės valdžios institucijų priimtų sprendimų galią“.

72. Toks Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 3 dalies aiškinimas taip pat patvirtinamas ir dviem toliau nurodytais sisteminiais argumentais.

73. Pirma, derėtų pabrėžti, jog Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 1 dalyje vardijant kai kurias nusikalstamas veikas (dėl kurių dvigubo baudžiamumo sąlyga visiškai panaikinta) aiškiai siekiama apsaugoti konkretų valstybės interesą, į kurį kėsinamasi tokia veika. Tai, pavyzdžiui, sabotažas, korupcija, valiutos padirbinėjimas, pagalba neteisėtai patekti į šalį ir apsigyventi joje, administracinių dokumentų klastojimas ir prekyba jais arba mokėjimo priemonių klastojimas.

74. Antra, Pamatinio sprendimo 2008/909 9 straipsnio 1 dalies d punkte numatyta galimybė atsisakyti pripažinti nuosprendį ir vykdyti bausmę, jeigu dvigubo baudžiamumo sąlyga netenkinama. Tačiau jame nustatyta, kad „mokesčių ar rinkliavų, muitų ar valiutos keitimo atveju atsisakyti vykdyti nuosprendžio negalima remiantis tuo, kad vykdančiosios valstybės teisėje nenumatyti tokie patys mokesčiai ar rinkliavos arba tokios pačios mokesčius, rinkliavas, muitus ir valiutų keitimą reglamentuojančios taisyklės, kaip išduodančiosios valstybės teisėje“.

75. Abiem šiomis nuostatomis, mano nuomone, patvirtinama išvada, jog abipusis pripažinimas pagal Pamatinį sprendimą 2008/909 apskritai turi būti svarbesnis už konkrečius valstybių narių interesus. Juk ar ne tai būtent ir reiškia abipusis pripažinimas ir pagarba?

76. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta pirmiau, darau išvadą, jog Pamatinio sprendimo 2008/909 7 straipsnio 3 dalį ir 9 straipsnio 1 dalies d punktą reikėtų aiškinti taip, kad dvigubo baudžiamumo sąlyga tenkinama, jeigu siekiama, kad būtų pripažintas nuosprendis ir vykdoma bausmė, susiję su veika, kuri, suvokiama palyginti labai abstrakčiai, *per se* užtraukia baudžiamąją atsakomybę pagal vykdančiosios valstybės įstatymus, nepriklausomai nuo to, ar nusikalstamos veikos klasifikavimas išduodančiosios valstybės ir vykdančiosios valstybės teisinėse sistemose visiškai sutampa.

V – Išvada

77. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismui siūlau į *Krajský súd v Prešove* (Prešovo apygardos teismas) pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti taip:

2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2008/909/TVR dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo principo taikymo skiriant laisvės atėmimo bausmes ar su laisvės atėmimu susijusias priemones, siekiant jas vykdyti Europos Sąjungoje, 7 straipsnio 3 dalį ir

9 straipsnio 1 dalies d punktą reikėtų aiškinti taip, kad dvigubo baudžiamumo sąlyga tenkinama, jeigu siekiama, kad būtų pripažintas nuosprendis ir vykdoma bausmė, susiję su veika, kuri, suvokiama palyginti abstrakčiai, per se užtraukia baudžiamąją atsakomybę pagal vykdančiosios valstybės įstatymus, nepriklausomai nuo to, ar nusikalstamos veikos klasifikavimas išduodančiosios valstybės ir vykdančiosios valstybės teisinėse sistemose visiškai sutampa.